

Mr Shahram Khoshseffat:

Re-request of copy and paste the article:

You're welcome to copy and paste this 15 pages article (in full, or excerpted) and use it in your website or publication purposes (on or offline).

All that's required is that you let me know about it and that you include the following brief credit:

Article by Howard Richman of Sound Feelings Publishing,
Tarzana, California.

howardrichman@soundfeelings.com

<http://www.soundfeelings.com/free/music-reading.htm>

فهرست:

مقدمه.....

فصل اول: فواصل موسیقی

نسبت های ریاضی فاصله.....

نامگذاری دقیق فواصل.....

خلاصه ی فواصل.....

معکوس فواصل.....

علائم اختصاری فواصل.....

فواصل موسیقی ایرانی.....

فصل دوم: گام های معمول غربی.....

گام دیاتنیک.....

درجات گام.....

رابطه ی گام ها با یکدیگر.....

مدولاسیون.....

انتقال.....

دایره ی پنجم ها.....

فصل سوم: گام های ایرانی.....

گام های قدیمی.....

نکاتی بسیار مهم درباره ی موسیقی ایرانی.....

واژه های جدید.....

دستگاه های موسیقی سنتی ایران بر اساس تقسیم بندی قدیم.....

تقسیم بندی دستگاه ها و نغمه ها بر اساس شیوه ی جدید.....

دستگاه شور.....

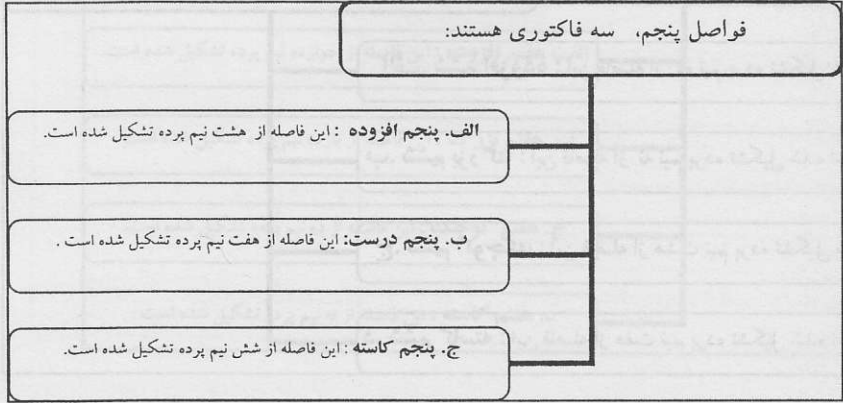
نغمه های شور.....

گام ماهور.....

گام همایون.....

۱۲۰.....	سه گاه .....
۱۲۸.....	چهارگاه .....
۱۳۱.....	نگاه راست و پنج گاه .....
۱۳۳.....	نوا .....
۱۳۴.....	مه ی مایه شناسی دستگاه های ایرانی .....
۱۳۹.....	فراگیری دستگاه ها و گوشه ها .....
۱۴۶.....	ستنی هایی درباره ی موسیقی ایرانی .....
۱۴۸.....	مین به دست آوردن نام دستگاه ها از روی علائم سرکلید .....
۱۵۳.....	نکته در مورد ردیف موسیقی ایرانی .....
۱۶۳.....	چهارم : گام های دیگر .....
۱۶۴.....	های مصنوعی .....
۱۶۸.....	های کلیسا .....
۱۷۱.....	های آلتزه .....
۱۷۸.....	های جز .....
۱۸۷.....	پنجم: آکور شناسی .....
۱۹۰.....	رها چگونه ساخته می شوند؟ .....
۱۹۳.....	نذاری آکورها .....
۱۹۹.....	س به دست آوردن آکورها با فرمول .....
۲۰۱.....	نوس آکورها .....
۲۱۹.....	رهای نهم .....
۲۲۷.....	های ایرانی .....
۲۳۲.....	وی خلاصه ی آکورها .....
۲۳۶.....	ای آکورها با کی برد های الکترونیکی .....
۲۴۱.....	له ی گام ها و آکورها .....
۲۴۷.....	سیون آکورها در اجرا .....
۲۵۰.....	یب آکورها با هم .....
۲۵۴.....	رهای کروماتیک .....
۲۵۵.....	رهای غیر تریاد .....
۲۵۹.....	بیره ی آکورها .....
۲۶۳.....	کت هارمونیک و کادنس .....
۲۷۰.....	شهر آکورها خوش آمدید .....
۲۷۵.....	رهای جز .....
۲۷۷.....	ونه برای یک ملودی آکور تهیه کنیم؟ .....
۲۸۷.....	ت های ملودیک در زنجیره ی آکورها .....
۲۸۸.....	نره ی هارمونی .....
۲۹۰.....	مونی در موسیقی ایرانی .....
۲۹۷.....	ششم : گام های شرقی(افزونه).....
۳۲۵.....	خنامه ی سوالات چهارگزینه ای پایان فصل .....

Shinz, Beethoven in

اصل ششم: چنانچه فاصله ای از شش نت تشکیل شده باشد ، ششم نام دارد، مانند «دو» تا «لا» یا «ی» تا «دو دیز». فواصل ششم حداکثر چهار حالت نسبت به هم پیدا می کنند بنابراین چهار وری هستند: ششم بزرگ متشکل از نه نیم پرده (فراموش نکنید که فواصل دوم و سوم و پنجم و هفتم ، " درست " ندارند.) ، ششم افزوده متشکل از ده نیم پرده و ششم کوچک متشکل از هشت نیم پرده و ششم کاسته متشکل از هفت نیم پرده.

لیته:

در حالتی که یک گام برای آهنگسازی مورد استفاده قرار می گیرد طبیعتاً نت های بل دهنده آن جابجا می شوند. در این حالت گام به تالیته تبدیل می شود. پس تالیته گام است با این تفاوت که نت های تشکیل دهنده ی یک گام کاملاً منظم و پی در پی اما اگر همین نت ها جابجا بشوند ولی الگوی اصلی خود را حفظ کنند تبدیل به یک می شوند. (معمولاً از هیچ یک از کلمات گام و تالیته برای مشخص کردن نوع آن ده نمی شود. مثلاً می گویند این قطعه در «فا مینور» ساخته شده است.)

وواع گام ها:

گام های موسیقی بسیار متنوع و جالب هستند. به طور معمول این گام ها از یک نت شروع شده و پس از چند نت معین دیگر به همان نت ولی در یک اکتاو بالاتر یا پایین تر رسد. گام های موسیقی از سه جهت طبقه بندی می شوند:

تعداد نت های موجود در یک گام

نوع فواصل موجود ما بین نت ها

بالا رونده یا پایین رونده بودن گام

تعداد نت های تشکیل دهنده ی گام ، باید بگویم که گام های معمول غربی ، گام هایی که از هفت نت تشکیل شده اند و نت هشتم تکرار نت اول است. به این گام ها ، گام های یک^۱ یا هپتاتونیک^۲ می گوئیم. گام های دوازده نتی که تمام نت ها نسبت به هم فاصله ی برده ای دارند ، گام های کروماتیک یا دوازده تنی^۳ خوانده می شوند. گام هایی که از پنج تشکیل شده اند (مانند گام های چینی ، ژاپنی و بلوز) ، پنتاتونیک^۴ نام دارند، گام های شش

¹ Diatonic

² Heptatonic

گام های کروماتیک Chromatic و دودکافونیک Dodecaponic گام های دوازده تنی یا دوازده صدایی هستند. در دوران در اروپا ، شیوه ای به نام "کروماتیزم" یا کاربرد نیم پرده های کروماتیک عملاً توسط آهنگسازانی همچون شوپن Chopin به

ته شد.

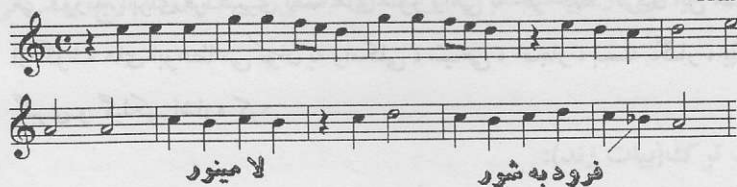
⁴ Pentatonic

بقی ایرانی را به سه بخش مهم قابل تقسیم دانسته اند: ۱. موسیقی مذهبی و سرود های
۲. موسیقی حماسی و جنگی ۳. موسیقی بزمی

متأسفانه هیچ اثری از گام های ایرانی آن دوران به جز نامشان باقی مانده است
به نظر من ، گام شور که شاید از قدیمی ترین گام های مشترک ایرانی - یونانی است ،
واند از همه اصیل تر باشد و گام های گوناگونی را درون خود جای دهد که راجع به آن
ل خواهیم گفت . موسیقی در دوران اشکانیان نیز کم از عظمت ساسانیان نداشت ولی به
ت تحت تاثیر موسیقی یونان باستان قرار داشت. پیروان مانی ، موسیقی را هدیه خدا ، و
یری آن را جزء فرایض دینی می دانستند. در اینجا نکته ای مهم را باید یاد آور شوم که
بقی ، خاص شهرنشینان بوده است و به قول ابن خلدون ، آخرین صنعت شهر نشینی است .
زمانی که انسان از تمام احتیاجات اولیه خود فارغ گشته و می خواهد از زندگی خود لذت
و تفریح کند. اصولاً وجود موسیقی در جامعه ساسانی ، اشکانی و پارتی و مادى ، نشانگر
، هنر دوستی ، تمدن و تمول مردم آن دوران می باشد. در همان زمان ، عرب آن دوران ،
موسیقی که به گوش می شنیده ، آواز ساربانانی بوده که برای شترهای خویش ، بدون
ده از ساز می خوانده اند که به آن "حدی" می گفتند. پس از ظهور اسلام ، نیز موسیقی
نمان راه خود را در طول تاریخ باز می کرد ، ابن سینا ، فارابی ، صفی الدین ارموی ،
لقادر مراغه ای ، موسیقیدانان برمکی ، برادران موصلی ،... از جمله کسانی بودند که
بقی را به صورت علمی دنبال کردند و موفقیت های بزرگی در این زمینه به دست آوردند.
حتما موفق شدند خط مخصوص نوشتن الحان موسیقی را ابداع کنند. اینک برای اینکه شما
ی با پیشینه ی موسیقی عملی و پژوهشی در تاریخ کشورمان آشنایی پیدا کنید در این
ت اشاره ای گذرا به مشاهیر موسیقی ایران خواهیم داشت.

Iranian Folk Song

انگمه های شور

ب. نغمه ی ابو عطا:

ابو عطا، زیر مجموعه ی شور می باشد و از الگوی گام شور پیروی می کند، اما شاهد و ایست آن با شور فرق دارد. نت شاهد ابو عطا، درجه ی چهارم شور و نت ایست درجه ی دوم گام شور است، این نغمه یا آواز در ردیف نورعلی برومند با گوشه ی رامکلی ز می شود:

Abu-'atā

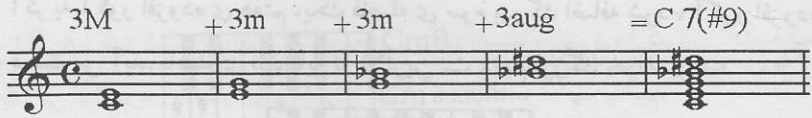
۱- رامکلی
I. Rāmīkālī

همانطور که ملاحظه می کنید، این نغمه از نظر علائم ترکیبی دقیقاً مشابه گام مبداء یعنی شور است. نت شاهد آن درجه ی چهارم شور و نت ایست آن درجه ی دوم شور است. یعنی نوازنده ای که می خواهد در ابو عطا بنوازد، باید گام شور را در نظر بگیرد، درجه ی دوم آن را با نت های بلند و تاکید ی به شاهد ی برای شنونده تبدیل کند و در پایان جمله ی موسیقایی، به جای اینکه روی شاهد یا تنیک گام شور مبنای فرود بیاید، به درجه ی گام شور که همیشه یک فاصله ی سه چهارم پرده ای است توقف کند. (البته چنانچه بعداً هم دیدیم، این قوانین در عمل عمومیت ندارد و ابو عطا می تواند به تنیک شور نیز فرود آید تا برخی از موسیقیدانان مانند حنا و وزیر ی شاهد آن را درجه ی دوم گام شور به حساب

ور بر شنود ما کامل تر و بهتر می شود و ما بیشتر از آن احساس رضایت می کنیم. پس فهمیم: برای اینکه یک آکور تاثیر کاملی بر شنود ما داشته باشد باید سه نت تشکیل دهنده به اضافه تکرار نت پایه در یک یا دو اکتاو پایین تر (باس) را همزمان بنوازیم. عجیب ترین طالب ترین خصوصیت آکور نیز همین مستحکم بودن آن است که باعث قوام و تکامل موسیقی می شود. زیبایی شناسی موسیقی در نحوه به کار گیری آکورها در یک قطعه موسیقی شایسته پدید آمدن علمی به نام "هارمونی" در موسیقی شده است، که غریبها در طول قرنها، یعنی (گاهی سخت و خشک) را برای زیباتر شدن موسیقی وضع کرده و به کار می برند. هارمونی علم به کار گیری و به هم پیوند دادن آکورهاست. پس دانستیم برای اینکه یک آکور به خوبی و زیبایی صدا بدهد باید سه نت با فواصل سوم و تکرار یک نت در باس داشته باشیم تا به ایستایی و قوام موسیقی کمک کرده باشیم. اما آکورها همیشه به ایستایی و قوام موسیقی کمک نمی کنند. آنها در برخی موارد به خصوص در موسیقی مدرن، به پویایی و کپیایی و تحرک موسیقی منجر می شوند. به عنوان مثال آکور "می، لا، سی" را روی یک آکور اجرا کنید. چه تاثیری بر شنود شما دارد؟ آیا مثل دو آکور قبلی، تکمیل و ایستاست؟ اگر در موسیقی شما، زیر متوسط هم باشد متوجه خواهید شد که این آکور تاثیر دیگری بر شنود شما ایجاد می کند. درست برعکس دو آکور قبلی، این آکور در شما حس عجیبی ایجاد کند که دوست دارید پس از آن صدای یک آکور کامل را بشنوید یا اینکه پس از این آکور یک اتفاقی در موسیقی بیافتد، ولی به هیچ وجه فکر نمی کنید که ممکن است همین موسیقی پایان یابد. این آکورها نیز کم نیستند. آنها ناشکیبا، شکننده، منتظر، پریشان و طرب، پویا و تحرک انگیز و تا حدی خشن و ناموزون جلوه می کنند. اما آیا واقعا این آکورها چنین ویژه گیی دارند؟ پاسخ این است که موسیقی مانند یک زبان، همه چیز را در خود دارد. غم، شادی، افت، خیز، شکوه و جلال، پستی و بی مایگی، سوال و تعجب، ناعانت و ترس، خشونت و مهربانی، سرعت و کندی، ..... همه و همه در موسیقی وجود دارند. گاهی موسیقیدان به عمد، می خواهد شنونده را بترساند و بدنبال آن یک آرامش بگردد. گاه به او هدیه کند. گاه موسیقی از چیزی گله مند است و گاهی به شدت خشن و خشک و

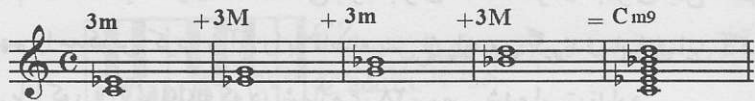

۲۳. آکور مینور نهم؛ علامت اختصاری $m 9^{th}$:

گفتم اگر به آکور مینور، یک فاصله ی سوم کوچک اضافه کنیم، آکور مینور هفتم پدید می آید. حال اگر به مینور هفتم، یک فاصله ی سوم بزرگ اضافه شود، آکور مینور نهم به دست می آید. فاصله ی نت آخر تا پایه ی آکور، نهم بزرگ است:

آکور دو مینور نهم یا $Cm9$

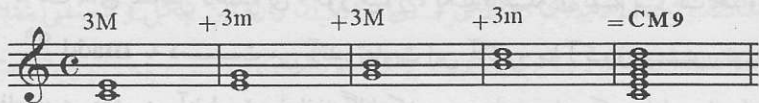

۲۴. آکور ماژور نهم؛ علامت اختصاری $M9^{th}$ یا $Maj 9^{th}$:

اگر به آکورهای ماژور هفتم (که از ترکیب یک فاصله ی سوم بزرگ + سوم کوچک + سوم بزرگ تشکیل می شد) یک فاصله ی سوم بزرگ اضافه شود، آکور ماژور نهم به دست می آید:

آکور دو ماژور نهم یا $CM9$

۲۵. آکور افزوده نهم؛ علامت اختصاری $Aug 9^{th}$: